DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)
den 13 juli 1995 *

I mål C-116/94,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget från Social Security Commissioner, London, att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Jennifer Meyers

och

Adjudication Officer

angående tolkningen av rådets direktiv 76/207/EEG av den 9 februari 1976 om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor (EGT nr L 39, s. 40)

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av P.J.G. Kapteyn (referent), avdelningsordförande, samt C.N. Kakouris och H. Ragnemalm, domare,

* Rättegångsspråk: engelska.

generaladvokat: C.O. Lenz,
justitiesekreterare: L. Hewlett, avdelningsdirektör,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Jennifer Meyers genom Richard Drabble, barrister, enligt fullmakt av David Thomas, solicitor,

— den brittiska regeringen genom Stephen Braviner vid Treasury Solicitor's Department, i egenskap av ombud, biträdd av Christopher Vajda, barrister,

— Europeiska gemenskapernas kommission genom Marie Wolfcarius och Christopher Docksey, båda vid rättstjänsten, i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att Jennifer Meyers, Förenade konungarikets regering och kommissionen har avgivit muntliga yttranden vid sammanträdet den 23 mars 1995,

och efter att den 11 maj 1995 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Social Security Commissioner, London, har i beslut av den 11 februari 1994, som inkommit till domstolen den 19 april samma år, enligt artikel 177 i EG-fördraget

begärt ett förhandsavgörande angående tolkningen av rådets direktiv 76/207/EEG av den 9 februari 1976 om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor (EGT nr L 39, s. 40, nedan kallat "direktivet").

2 Frågan har uppkommit i en tvist mellan Jennifer Meyers och Adjudication Officer om Jennifer Meyers rätt att från sin bruttoinkomst göra avdrag för barnomsorgskostnaden i syfte att erhålla "family credit".

3 "Family credit" är en inkomstbunden förmån som beviljas låginkomsttagare med vårdnad om ett barn.

4 Enligt artikel 20 i 1986 års Social Security Act har en person rätt till "family credit" i Storbritannien, om följande krav är uppfyllda när ansökningen inges eller anses vara ingiven:

— De personliga inkomsterna får inte överstiga ett visst belopp.

— Vederbörande, eller i förekommande fall maken, makan eller den person med vilken vederbörande lever under äktenskapsliknande förhållanden, skall ha regelbundet och avlönat arbete.

— Vederbörande, eller i förekommande fall maken, makan eller den person med vilken vederbörande lever under äktenskapsliknande förhållanden, skall vara underhållsskyldig mot en familjemedlem som antingen är ett barn eller en annan person som uppfyller föreskrivna krav.

5 I punkt 6 i samma artikel föreskrivs att "'family credit' betalas ut under en period av 26 veckor eller annan föreskriven period ... och, med förbehåll för vissa bestämmelser, att beviljandet av 'family credit' och det belopp varmed den utbetalas inte skall påverkas av att omständigheterna på något sätt ändras under denna period".

6 Jennifer Meyers, som är ensamstående förälder, har ingivit en ansökan om "family credit" för sig själv och sin treåriga dotter. Denna ansökan avslogs av Adjudication Officer med motiveringen att hennes inkomst, såsom den hade beräknats för denna förmån, översteg det belopp som berättigade till förmånen.

7 Jennifer Meyers väckte talan mot beslutet vid Social Security Appeal Tribunal och gjorde gällande att det faktum att hon förvägrats avdrag för barnomsorgskostnaden för ett barn vid beräkningen av hennes nettoinkomst utgjorde en diskriminering av ensamstående föräldrar, eftersom två personer mycket lättare kunde styra sin arbetstid på så vis att en av dem tog hand om barnen. Då de flesta ensamstående föräldrar är kvinnor, skulle detta innebära att kvinnor utsattes för en indirekt diskriminering.

8 Jennifer Meyers argument härvidlag godtogs av Social Security Appeal Tribunal.

9 I överklagandet till Social Security Commissioner har parterna emellertid inte bestritt att den första instansen har tillämpat en bestämmelse i den nationella rätten på ett felaktigt sätt. Social Security Commissioner har anmärkt att Jennifer Meyers skulle kunna åberopa direkt verkan av artikel 2.1 i direktivet, om "family credit" omfattas av tillämpningsområdet för sistnämnda bestämmelse.

10 Den fråga som förts vidare av den nationella domstolen, och som endast avser sistnämnda punkt, har formulerats på följande sätt:

"Omfattar tillämpningsområdet för rådets direktiv 76/207/EEG en förmån med de egenskaper och det syfte som utmärker 'family credit'?"

11 Direktivet syftar enligt artikel 1.1 till att i medlemsstaterna förverkliga principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, däri inbegripet befordran, jämte yrkesutbildning och arbetsvillkor. Enligt punkt 2 i samma artikel skall rådet, för att säkerställa att likabehandlingsprincipen i sociala trygghetsfrågor genomförs successivt, på förslag av kommissionen anta bestämmelser som klart anger dess väsentliga innehåll, dess räckvidd och åtgärderna för dess tillämpning.

12 Domstolen har i fast rättspraxis funnit att det i artikel 1.2 för sociala trygghetsfrågor föreskrivna undantaget från direktivets tillämpningsområde måste tolkas restriktivt med hänsyn till likabehandlingsprincipens grundläggande betydelse (se domar av den 26 februari 1986, Roberts, 151/84, Rec. s. 703, punkt 35, och Marshall, 152/84, Rec. s. 723, punkt 36).

13 Domstolen har därmed fastslagit att ett förmånssystem inte kan undantas från direktivets tillämpningsområde enbart därför att det i formellt hänseende utgör en del av ett nationellt system för social trygghet. Ett sådant förmånssystem kan omfattas av direktivet, om det berör tillgång till anställning, däri inbegripet befordran, jämte yrkesutbildning och arbetsvillkor. Att villkoren för att få rätt till förmånen kan medföra att en ensamstående förälders möjlighet att få tillgång till en anställning påverkas, är emellertid inte i sig skäl nog för att direktivet skall vara tillämpligt (se dom av den 16 juli 1992, Jackson och Cresswell, C-63/91 och C-64/91, Rec. s. I-4737, punkterna 27—28 och 31).

14 Bedömningen av huruvida de egenskaper som utmärker en förmån i likhet med "family credit" är av sådan beskaffenhet att förmånen omfattas av direktivets tillämpningsområde skall således ske med hänsyn till dessa förutsättningar.

15 Förenade konungariket har hävdat att "family credit" enligt artikel 1.2 i direktivet inte omfattas av direktivets tillämpningsområde. "Family credit" syftar till att ge ett tillägg till inkomsten för personer, vilkas medel inte räcker för att täcka de egna behoven. Det vore befogat att beteckna förmånen som ett inkomsttillägg, eftersom "family credit" betalas ut till kvinnan, oavsett vem som har avlönat arbete när ansökan ges in av ett par. Härutöver har Förenade konungariket framhållit att utbetalning sker under en period av 26 veckor, även om omständigheterna ändras, och att beslut angående denna förmån får överklagas till de myndigheter som är behöriga i sociala trygghetsfrågor. Förenade konungariket har slutligen uppgivit att "family credit" inte berör tillgången till anställning, eftersom personer som redan har anställning beviljas denna förmån. Inte heller berör det arbetsvillkoren, eftersom dessa endast avsåg åtgärder som anges i anställningsavtalet eller som arbetsgivaren tillämpar på arbetstagaren inom ramen för anställningsförhållandet.

16 Domstolen kan inte ansluta sig till denna ståndpunkt.

17 Såsom framgår av domen i ovannämnda mål Jackson och Cresswell, medför inte det faktum att ett förmånssystem i formellt hänseende utgör en del av ett nationellt system för social trygghet, och att de nationella rättsmedel som gäller sociala trygghetsfrågor därför är tillämpliga i målet vid den nationella domstolen, att systemet skulle undantas från direktivets tillämpningsområde.

18 I dom av den 16 juli 1992, Hughes (C-78/91, Rec. s. I-4839, punkt 19), har domstolen fastslagit att "family credit" fyller en dubbel funktion i Nordirland; förmånen innebär, å ena sidan, ett incitament för lågavlönade arbetstagare att fortsätta att arbeta och, å andra sidan, ett understöd till familjeunderhållet. På grund av sistnämnda funktion har domstolen förklarat att en förmån motsvarande "family credit" omfattas av rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om

tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen, såsom denna förordning har ändrats och uppdaterats genom rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983 (EGT nr L 230, s. 6).

19 Denna egenskap kan emellertid inte hindra att en förmån av samma slag, som fyller funktionen att hålla låginkomsttagare i fortsatt sysselsättning, omfattas av direktivets tillämpningsområde i den mån som direktivet berör tillgång till anställning och frågan om arbetsvillkor.

20 I målet vid den nationella domstolen har inte bestritts att avlönat arbete är ett av villkoren för beviljande av "family credit". Enligt de texter som den brittiska regeringen har hänvisat till i sina skriftliga yttranden, är förmånens syfte att säkerställa att familjer med arbete inte hamnar i en ekonomisk situation som är mindre förmånlig än vad som skulle vara fallet om familjen saknade arbete. Dess syfte är följaktligen att låginkomsttagare skall fortsätta att arbeta.

21 Under sådana omständigheter berör "family credit" tillgången till anställning på sätt som avses i artikel 3 i direktivet.

22 Tilläggas bör att begreppet tillgång till anställning inte enbart gäller de omständigheter som föreligger innan ett anställningsförhållande inleds. Såsom generaladvokaten har framhållit i punkt 47 i förslaget till avgörande, innebär utsikten att komma i åtnjutande av "family credit", då en anställning med låg lön påbörjas, att den arbetslöse uppmuntras att påbörja denna anställning på ett sätt som innebär att förmånen knyts till frågan om tillgång till anställning.

23 Detta konstaterande har inte vederlagts genom de övriga argument som har anförts av den brittiska regeringen för att visa att ett samband med anställningsförhållandet

saknas. Det är nämligen just anställningsförhållandet som berättigar till förmånen, även om förmånen inte utgår direkt till arbetstagaren för det fall en gift kvinna utan arbete, eller en kvinna som lever under äktenskapsliknande förhållanden och är utan arbete, uppbär förmånen på grund av att maken, eller den person med vilken hon sammanbor, har anställning. Det förhållandet att rätten till "family credit" inte påverkas av att anställningen upphör eller att lönen ökar under de 26 veckor som följer efter det att förmånen beviljades kan inte förta riktigheten i konstaterandet att förmånen inte beviljas annat än då sökanden har en avlönad anställning och inkomsten inte överstiger ett visst belopp.

24 Respekten för den grundläggande principen om likabehandling innebär för övrigt att en förmån som i likhet med "family credit" måste vara knuten till ett anställningsförhållande utgör ett arbetsvillkor i den mening som avses i artikel 5 i direktivet. Att begränsa nyssnämnda begrepp till att enbart avse de arbetsvillkor som anges i anställningsavtalet eller tillämpas av arbetsgivaren inom ramen för anställningen skulle leda till att situationer som är direkt hänförliga till anställningsförhållandet skulle undantas från direktivets tillämpningsområde.

25 Den fråga som har förts vidare av den nationella domstolen skall därmed besvaras på följande sätt: En förmån med de egenskaper och det syfte som utmärker "family credit" berör tillgången till anställning och arbetsvillkoren. Den omfattas därför av direktivets tillämpningsområde.

Rättegångskostnader

26 De kostnader som har förorsakats Förenade konungarikets regering och Europeiska gemenskapernas kommission, vilka har avgivit yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

— angående den fråga som genom beslut av den 11 februari 1994 förts vidare av Social Security Commissioner, London — följande dom:

En förmån med de egenskaper och det syfte som utmärker "family credit" berör tillgången till anställning och arbetsvillkoren. Den omfattas därför av tillämpningsområdet för rådets direktiv 76/207/EEG av den 9 februari 1976 om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor.

Kapteyn Kakouris Ragnemalm

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 13 juli 1995.

R. Grass

Justitiesekreterare

P.J.G. Kapteyn

Ordförande på fjärde avdelningen